

Περί αρχιτεκτονικής ο λόγος

ΤΑ τελευταία χρόνια αναπτύσσεται στη χώρα μας μια έντονη εκδοτική δραστηριότητα γύρω από ζητήματα αρχιτεκτονικής θεωρίας. Ένας σημαντικός αριθμός κειμένων, που επηρέασαν την παγκόσμια αρχιτεκτονική σκέψη των τελευταίων ετών, μεταφράζεται στα ελληνικά, ενώ την ίδια στιγμή κάνουν την εμφάνισή τους στον περιοδικό και ημερήσιο τύπο πολλά άρθρα πάνω σε θέματα αρχιτεκτονικής θεωρίας. Η κινητικότητα αυτή είναι συνδεδεμένη με τα αρχιτεκτονικά κινήματα της Ευρώπης και της Αμερικής μετά το 1960.

Η αναζήτηση αυτή γύρω από θέματα αρχιτεκτονικής θεωρίας, που φαίνεται να απασχολεί τη σύγχρονη αρχιτεκτονική, και κυρίως ο τρόπος που συγκροτείται αυτή η αναζήτηση στον ελληνικό χώρο, ήταν η αιτία που μας οδήγησε στην πρωτοβουλία για τη δημιουργία μιας ενότητας άρθρων γύρω από τον αρχιτεκτονικό λόγο στην Ελλάδα.

Έχοντας κατά νου την ούτως ή άλλως ιδιόμορφη σχέση μεταξύ αρχιτεκτονικού λόγου και πρακτικής, και πιο συγκεκριμένα τη φύση της αρχιτεκτονικής σαν κατεξοχήν *πράξη του κτίζειν*, προσπαθήσαμε να ξεκινήσουμε ένα διάλογο για το πώς δομείται ο αρχιτεκτονικός λόγος στην Ελλάδα καθώς και για τις επιπτώσεις που έχει, αν έχει, στην αρχιτεκτονική πρακτική.

Δύο στοιχεία μπορούν να απομονωθούν σαν πιο σημαντικά σε σχέση με τον αρχιτεκτονικό λόγο στον τόπο μας.

Το πρώτο αφορά ένα γενικό χαρακτηριστικό, που δεν περιορίζεται μόνο στην αρχιτεκτονική: Την απουσία βασικών κειμένων που επηρέασαν την παγκόσμια αρχιτεκτονική σκέψη των τελευταίων αιώνων, κείμενα που ακόμα και σήμερα αποτελούν το πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσεται ο σύγχρονος αρχιτεκτονικός λόγος. Αναφερόμαστε εδώ στην έλλειψη γραπτού λόγου, που συνοδεύεται από την απουσία βιβλιοθηκών, των χώρων δηλαδή συσσώρευσης αυτού του λόγου.

Η δεύτερη διαπίστωση σχετίζεται αποκλειστικά με την ιδιαιτερότητα που εμφανίζει ο αρχιτεκτονικός λόγος στη χώρα μας. Πιο συγκεκριμένα με την ιδιαίτερη αδυναμία που παρουσιάζεται στο να συγκροτηθεί ένας λόγος περί αρχιτεκτονικής, σε σύγκριση με άλλους τομείς της τέχνης, όπως το θέατρο, η λογοτεχνία ή ο κινηματογράφος, όπου σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό παρουσιάζεται ένας συγκροτημένος θεωρητικός και κριτικός λόγος. Σε μια τέτοια σύγκριση, η ελληνική αρχιτεκτονική παρουσιάζει τις ίδιες ίσως αδυναμίες που εμφανίζουν η ζωγραφική και η γλυπτική. Χαρακτηριστικό της αδυναμίας αυτής είναι ότι η εκδοτική «έκρηξη» των τελευταίων ετών, και γενικότερα η κινητικότητα που παρουσιάζεται, είναι αποσπασματική και κατακερματισμένη. Στηριγμένη στην πρωτοβουλία και την καλή διάθεση μεμονωμένων ατόμων, για την ώρα τουλάχιστον, δεν φαίνεται να οδηγεί στη συγκρότηση ενός συνεκτικού ελληνικού αρχιτεκτονικού λόγου. Σε σύγκριση δε με τη θεωρητική παραγωγή της δεκαετίας του '50-'60 και τις σημαντικές θεωρητικές συμβολές των Μιχελή – Πικιώνη – Κωνσταντινίδη, μπορούμε να μιλήσουμε για οπισθοχώρηση.

Η πρωτοβουλία μας αυτή για μια συζήτηση πάνω στο θέμα «αρχιτεκτονικός λόγος» δεν οδήγησε στα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Τα άρθρα που δημοσιεύονται εδώ αποτελούν μια πρώτη συνεισφορά στο διάλογο, ο οποίος πρόθεσή μας είναι να παραμείνει ανοιχτός και να εμβαθύνει στα καίρια ερωτήματα που αφορούν την ανάπτυξη ενός σύγχρονου αρχιτεκτονικού λόγου.

ΣΑΒΒΑΣ ΤΣΙΛΕΝΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΥΡΚΟΥΛΑΣ